

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esityksessä ehdotetaan, että ansiopäivärahan määrää koskevaan sääntelyyn lisättäisiin kaksi porrasta, jotka alentaisivat ansiopäivärahaa. Akavan Erityisalat toteaa, että ansiopäivärahan porrastus kohdentuu merkittävältä osin samoihin työhakijoihin kuin aiemmin päätetyt työssäoloehdon pidentäminen, sovitellun päivärahan suojaosan poistaminen ja lomakorvauksen jaksotus (HE 73/2023). Yhteisvaikutus em. jo säädettyjen ja nyttemmin esitettyjen työttömyysturvan muutosten kanssa työhakijoiden tulotasoon voi olla kestämaton erityisesti työttömyyden pitkittyessä.

Huomautamme myös, että porrastus on esitetty tapahtuvaksi vain reilun kuukauden työttömyyden alkamisesta eli lähes työnhaun alkuvaiheilla. Arvoimme mukaan TE-toimisto ei pysty tarjoamaan ja toteuttamaan siinä ajassa työllistymisen tueksi tarvittavia palveluita.

Akavan Erityisalat ei kannata esitystä.

Lausuttavaa palkkatuetta työtä ja työssäolohtoa koskevasta ehdotuksesta?

Esityksessä ehdotetaan, että palkkatuettu työ ei jatkossa kerryttäisi palkansaajan työssäolohtoa. Akavan Erityisalat toteaa, että palkkatuettu työ on työsopimussuhteinen työ eli työntekijä suorittaa työsopimuksensa mukaisia työtehtäviä työnantajan lukuun. Palkkatukea ei makseta työntekijälle, vaan työnantajalle palkkakustannusten kattamiseksi osittain. Katsomme, että palkkauksen rahoitus ei voi vaikuttaa siihen, kerryttääkö työ työssäolohtoa vai ei. Palkkatuessa työssä työntekijä tekee samanarvoisen työsuorituksen kuin tavanomaisessa työsopimuksessa. Työssäoloehdon kertymättömyys palatuetussa työssä tulee väistämättä eriarvoistamaan työntekijät niin työttömyysturvassa kuin työpaikoilla. Korostamme, että jo lähtökohtaisesti oikeus palkkatukeen syntyy henkilön ollessa alentuneesti työkykyinen tai muutoin epäedullisessa asemassa työmarkkinoihin nähden.

Akavan Erityisalat katsoo, että palkkatuetun työn tulisi jatkossakin kerryttää työssäoloehto nykyisen lainsäädännön mukaisesti.

Lausuttavaa työllistämisveloitteen ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Esityksessä esitetään, että sekä työvoimaviranomaisen työllistämistä ja työllistymistä edistävän palvelun tarjoamista koskeva veloitetta että kunnan työllistämisveloitetta (velvoitetyö) koskeva sääntely kumottaisiin. Lisäksi työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 3 momentti, joka koskee perus- tai ansiopäivärahan maksamista enimmäisajan estämättä silloin, jos työllistymistä edistävä palvelu on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen veloitteen perusteella, kumottaisiin, koska kyseisestä veloitteesta luovuttaisiin.

Akavan Erityisalat katsoo, että velvoitetyöllistämisen loppuminen kohdistuu erityisesti iäkkäämpiin pitkään työttöminä olleisiin työnhakijoihin. Velvoitetyö on jo nyt käytettävissä vain silloin, jos työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei onnistu. Huomioon ottaen, että myös palkkatukityöhön esitetyt muutokset kohdistuvat lähes samaan työnhakijaryhmään, katsomme että toteutuessaan esitys tulee johtamaan siihen, että erityisesti iäkkäämmät työnhakijat tulevat siirtymään työmarkkinatuen piiriin. Akavan Erityisalat ei kannata esitystä.

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehto ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

Esityksen mukaan ansiopäivärahan maksaminen alennettuna tulee koskemaan myös mm. lisäpäivillä olevia. Koska lisäpäiväoikeuden aikana ei seurata työssäoloehdon kertymistä, alennettuna ansiopäivärahan maksaminen jatkuisi lisäpäiväoikeuden päättymiseen saakka.

Toteamme, että toisin kuin muilla työnhakijoilla, lisäpäivillä olevilla ei jatkossa olisi mitään mahdollisuutta saada täyttä ansiopäivärahaa edes täyttämällä työssäoloehdon uudelleen, koska lisäpäivillä enimmäisaikaa ei määritellä uudelleen. Katsomme, että esitys tulee johtamaan ikääntyneiden ansiopäivärahan saajien aseman heikentämiseen.

Akavan Erityisalat ei kannata esitystä.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Esityksen mukaan on tulonmenetykset tulevat kohdentumaan eniten työikäisten yhden hengen talouksiin ja yksinhuoltajiin. Esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu velvoitetyön lakkauttamisen ja

palkkatukityön työssäoloehdon kertymättömyyden vaikutuksia. Siten vaikutukset kotitalouksiin on selvitetty puutteellisesti. Toteamme myös, että ikäsidonnaisia poikkeussääntöjä koskevien poikkeusten lakkauttamista ei ole arvoitu riittävästi suhteessa muihin samanaikaisiin työttömyysturvan muutoksiin.

Akavan Erityisalat katsoo, että aiemmin tulleet työttömyysetuutta koskevat lakimuutokset ja muut samanaikaiset sosiaaliturvaa koskevat muutokset tulevat johtamaan siihen, että heikossa työmarkkina-asemassa olevien tulonmenetykset tulevat olemaan huomattavia. Vaikutus tulee ulottumaan myös eläkekertymään.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Akavan Erityisalat katsoo, että vuoden 2024 sosiaaliturvan samanaikaisten muutosten yhteisvaikutusten arviointi on välttämätön. Työllisyyspalveluiden riittävyttä ja saatavuutta tulee seurata, kuten myös tarjolla olevien työpaikkojen määrää. Työttömyysturva-asioiden valitusten määriä, valitusten perusteita ja annettuja ratkaisuja muutoksenhakuasteissa tulee seurata huolellisesti.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Lait on tarkoitettu tulevan voimaan 2.9.2024. Akavan Erityisalat katsoo, että ikäsidonnaisista poikkeusten poistaminen ja palkkatuetun työn työssäoloehto osalta voimaantulo tulee sitoa te-palvelujen uudistukseen. Ikääntyneet työnhakijat tulevat tarvitsemaan työllisyysviranomaisten laajaa tukea. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työnhakija siirretään kolmen kuukauden kuluttua toisella tavalla järjestettyyn työllisyyspalveluun.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Ei lausuttavaa.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

Ei lausuttavaa.

Zibellini Anna
Akavan Erityisalat